

Ο

όγκουμα, το· βαρυστομάχιασμα, *έχου ένα όγκουμα* = φούσκωσα από το φαΐ, [αρχ. ὄγκω > μγν. ὄγκωμα].

όδι· άκλ. δεικτική αντων., αυτός ο ίδιος, *όδι Νίκους είπει* = ο ίδιος ο Νίκος είπε, *όδι φτος* = αυτός ο ίδιος, *όδι κείνους* = ο ίδιος εκείνος, σε φρ. όπου συνδυάζεται με επίρρ. σημ. ακριβώς, *όδι δω, όδι δώια, όδι έτσ(ι), όδι κει, όδι κεία, όδι έτσ(ι) είναι του φαΐ σ'* = το φαγητό σου είναι αναλλοίωτο, αμετάβλητο, ακριβώς όπως ήταν στην αρχή, δεσ και *ώδι*, [1. ὄδε, αρχ. δεικτική αντ.(στα ονόματα), 2. ὄδε, αρχ. δεικτικό επίρρ. της αντ. ὄδε(στα επιρρήματα)].

-όζ(ι)κους· -όζικος, π.χ. *γουστόζ(ι)κους*, [-όζους + -κους].

-όζους· -όζος, π.χ. *γουστόζους*, [ιταλ. oso > -όζος].

όι! επιφ. θαυμ., *όι! πού πήγι του παμπόρ(ι)!* **[αρχ. ὄ!].

όιντε! άιντε, δεσ και *όιντι· όιντε, πιδιά μου, μην παντρεύεστε*, (Ν.Π.γ' τρ. 546.1).

όιντι/όιντα! επιφ. έκπληξης, *όιντι! άναψι μάνι-μάνι καβγάς*, **[όι! + άιντι].

όισουν· μόνο στη φρ. *όισουν μόισουν παπαρόισουν*, (πρμ. φρ. 111), δεσ *όσουν*.

όκνα, η· η τρύπα στο πλάι του φούρνου με την οποία ρυθμίζουν την καύση και τη θερμοκρασία του, ανοίγοντάς την στην αρχή, για να βοηθήσουν την καύση, ενώ την κλείνουν, για να ροδίσει το ψωμί και την ξανανοίγουν προς το τέλος, για να *ξιπυρίσ(ει)* ο φούρνος, [L.Sc. ὄκνα(ὄπη πίθου), **αρχ. ὄκνος(=ο δισταγμός, το απρόθυμο)· η όκνα εμποδίζει την καύση στο φούρνο όταν είναι κλειστή].

οκνές, οι· αλλ. *κνα, ουκνά*.

όκους· λ. χωρίς δική της σημ., που χρησ. μόνο μαζί με άλλες, δεσ πρμ. φρ. 108, δεσ *παπαρόκους*.

όλαλα· επιφ. δεσ *όλιλε*.

όλ(η) μέρα· όλη τη μέρα, ολημερίς, *πήγαμι τα γίδια όλ(η) μέρα*.

όλιλε· επιφ. πόνου, λύπης, *όλιλε μάνα μ' τι μι βρήκι*, αλλ. *όλελε*,**[πιθανώς σχετίζεται με το αρχ. ὄλολύξω > ὄλολυγή(=κραυγή γυναικών που επικαλούνταν θεότητες), δεσ αρχ. φρ. ὄλόλυξαν μὲν αἰ γυναῖκες, ἡλλάλαξαν δὲ οἱ ἄνδρες].

όλνοι, όλις, όλα· όλοι, *για όλνοι έχ(ει) Θιός*, δεσ δημ. τρ. 7, και πρμ. 238 και 239, [αρχ. ὄλος].

όλσιουν· δεσ *όσουν*.

όμπες(ι)· επιτυχία, στα παιχνίδια λεγόταν ως επιβεβαίωση ότι κάποια ερώτηση απαντήθηκε σωστά, *στον λότου* ήταν το κέρδος, [τουρ. ο(nu)/ona(=αυτό) + pes(= νικώ, κερδίζω)].

όμπου, το· το πόν, [πύον > αρχ. ἔμπυον].

όνους· επίρρ., μόλις πριν από λίγο, *όνους ήρθι κι θα φεύγι*; = μόλις ήρθατε και θα φύγετε; αλλ. *ένους*.

όντα/όντας· όταν, άμα, [αρχ. ὄταν > όντα, με αναγραμματισμό].

όντουκουζ· νάτος έρχεται, [τουρ. ο(nu)/ona(=αυτός) + doğu(=ανατολή), σε ελ. μετ.

φάνηκε].

όξινους· λ. που δηλώνει απόρριψη αρνητικής απάντησης, π.χ. όταν το παιδί αρνείται να πάει κάπου, λέγοντας *όχι*, ο πατέρας ανταπαντά, *όχι(ι) κι όξινους, θα πας*, [αρχ. ούχι > *όχι*, με επίδρ. του *άξινους*].

όξου· έξω, *δυο πατιράδεις κι δυο γιοι βγήκαν όξου κυνηγοί*, [αρχ. έξω].

όου! / **όου σι!** φωνή για το σταμάτημα του αλόγου.

οπ'· όπου, *θα σι βρω όπ' κι αν πας*, [αρχ. όπου].

οπ! επιφ. για σταμάτημα, επιφ. που εκφράζει ενθουσιασμό, ευχαρίστηση, ικανοποίηση, *οπ! νάτους λαγός*.

όπα! χορευτικό επιφ., αλλά και επιφ. για σταμάτημα, *όπα! γιασιά Γιώργη*, [οπ!].

όπαλα! επιφ. χορευτικό, ευθυμίας, χαϊδ. *οπαλάκια!* [εκτεταμένος τύπος οπ!].

όπατα· επιφ. χαράς, ευθυμίας, δεσ *όπαλα! όπα! οπ!*

όπατης· επιφ., αντί *όπαλα!/όπα!/οπ!* [όπα! + της(αντ.)].

οπλιά· πλια, πια, *Γιάννη μ', αν πας στην ζενιτιά οπλιά πίσω μη έρθεις*, (Ν.Π.γ' τρ. 419.5), [πλια].

όποιους, όποια, όποιου· αντων., όποιος, γεν. *όποιανου, -νης*, πληθ. *όποιανοι, όποις* {όπχις}, *όποια*, δεσ πρμ. 245-254, λ.γ. 18, [άρθρο ό + αρχ. ποίος > μσν. όποιος].

όπους· όπως, [αρχ. όπως].

όπουτι· όποτε, [όπόταν > αρχ. όπότε > όποτε].

όργανα, τα· δεσ *βιουλιά*, [αρχ. όργανον].

όρκους, ο· όρκος, το πύον, [αρχ. έργω > εϊργω(=έγκλειω) > έρκος(=κάθε φραγμός) > όρκος(στην αρχή ήταν ισοδύναμος με το έρκος), στην Τερπνή το πύον το θεωρούσαν εμπόδιο για την κυκλοφορία του αίματος].

Όρλιακλης, ο· ο καταγόμενος από το *Όρλιακου*.

Όρλιακου, το· το παλιό όν. του χωριού Στρυμονικό, [Μ.Τ. orljak, Π.Πα. Ώρληακός, σελ. 82].

όρμηγμα, το· όρμημα, ορμητική κίνηση, [*ουρμάου*].

όρσι· 1. επιφ. για μούντζωμα, *όρσι να μη στα χρουστάου*. 2. αόρ. ή πρ. του *ουρίζου*, *όρισε, ορίστε, μι όρσι πατέρα μ', όρσι τον να πά(ει)*, [αρχ. όρίζω > όρισε].

όρτουμα, το· η ενέργεια του *ουρτώνου*, του φαϊ θέλ(ει) *όρτουμα*, [*ουρτώνου*].

όρτσα, στα· στην ακμή, στην ανάπτυξη, φτος είναι στα όρτσα τ' = αυτός είναι πάνω στην ανάπτυξή του, [ιταλ. orza].

όσνοι, όσις, όσα· όσοι, *όσνοι θέλουν ας παν*, [αρχ. όσος].

όσουν· 1. όσο, 2. στη φρ. *όσουν μόσουν παπαρόσουν*, δηλώνει ότι δεν κατανοούνται τα λόγια του παπά ή του ψάλτη της εκκλησιάς, *αρχίντσι τα όσουν μόσουν, πού να καταλάβς τι λέ(ει)*, μτφ. η φρ. χρησ. για να δηλώσει ότι δε γίνεται κάποια δουλειά με τη δέουσα προσοχή, αλλ. *όλσιουν*, στη Νιγρ. *όισουν*, δεσ *παπαρόσουν* και πρμ. φρ. 110, [1. αρχ. όσος, **2. από κακό άκουσμα της φρ. Κύριε ελέησον...].

ό,τι κατιότ(ι)· ό,τι να 'ναι, ό,τι κι ό,τι, (Νιγρ.), **[από την κ. φρ. ό,τι και ό,τι, ανάλογα με τη φρ. *κάτ(ι) καλά*].

ότσ(ι)! φωνή για το σταμάτημα του μουλαριού, που χρησ. από τους βλάχους.

ου· το αρσ. άρθρο ο.

ου! 1· επιφ. θαυμ., απορίας, λύπης, δυσφορίας, αποδοκιμασίας κλπ., *ου! γιαζίκ = τι κρίμα, ου! κι συ, πώς τα κατάφεις*; [αρχ. ού!].

- ου!** 2· φωνή για γιουχάισμα, *ου! δεν αντρέπεις μασκαρά, δες γιου!* [αρχ. *ιού! ή ίου!*].
- Ουβραίους, Ουβραί(ι)σσα**· Εβραίος, δεσ δημ. τρ. 11, [μτγν. Έβραϊός].
- ουγγώ**· ρ., *ουγγούσα, ούγγηξα, βογγώ, ουσ. ούγγημα*, [αρχ. *γογγύζω*>μσν. *γογγώ*].
- ουγκώνουμι**· ρ., *ουγκώνουμαν, ουγκώθκα*, φουσκώνω από το πολύ φαγητό, χρησ. ειρων. και με την αντίθετη έννοια, *αμ δε χόρτασα! ουγκώθκα* = δε χόρτασα, [αρχ. *όγκουμαι* > *ογκώνομαι*].
- ούγξ(ι)**· {ούν-ξ(ι)}, φωνή για σταμάτημα του γάιδαρου, αλλ. *τσιούγξ(ι)*.
- ούδας, -ούδα, -ούδ(ι)**· υποκ. κατ., π.χ. *αϊρούδας, σουπιρουόδα, κουρτσουόδ(ι)*, [μτγν. -ούδιον > μσν. -ούδιν > -ούδι, δεσ Λ.Αν. -ούδης, -ούδι].
- ούδι**· σύνδ., *ούτε, δεν είναι κρύγιουμα ούδι και κρυγιουμένη*, (Ν.Π.γ' τρ. 156.0), [αρχ. ούδέ].
- ούδινα**· κατ. προσων. γυναικών, από τα οξύτονα σε -ός ον., προσων. ή επών. των ανδρών τους, π.χ. *Λαγός > Λαγούδινα, Πιπιλιός > Πιπιλιούδινα*.
- ουζαντάου**· ρ., παρ. *ουζαντούσα*, για λοιπά δεσ *ουζαντίζου*.
- ουζαντίζου**· ρ., *ουζάντζα, ουζάντσα, ουζαντίσ(η)κα*, ξαπλώνω και με παίρνει ο ύπνος, [τουρ. *uzanmak*(=ξαπλώνω, τεντώνομαι)].
- ούια**, η· {-ια}, ούγια, [αρχ. *ῥα(=ούγια)* > μτγν. οῦα > μσν. οῦια].
- ουινιάκ(ι)**, το· κόλλο, τέχνασμα στην πάλη, *τονν έφριρι στον ουινιάκ(ι) κι τονν έριξι μ' ένα τσιαλίμ(ι)*, [τουρ. *uyun* (=παιχνίδι, αθλοπαιδιά, τέχνασμα, ζαβολιά)].
- ουκά**, η· οκά, μονάδα βάρους, 1 οκά = 400 δράμια = 1280 γραμμάρια, πληθ. *ουκάδισ*, **[αρχ. ελλ. μονάδα βάρους ούγγια/όγγια(λατ. *uncia*), τουρ. *okka*].
- ουκάρκουσ, -κ(η), -κου**· αυτός που ζυγίζει ή χωρά μία οκά, αλλ. *ουκαδιάρκουσ, -κ(η), -κου, ουκαλίθκουσ, -θκ(η)/-θκια, -θκου*, [ουκά + -άρκουσ].
- ουκά τριακόσια**· φρ. που δηλώνει το λειψό, τον ελαφρόμυαλο, *φτος είναι ουκά τριακόσια*, [επειδή η οκά είχε 400 δράμια].
- ουκνά**, η· πληθ. *ουκνές*, οι μπογιές που πήγαιναν στη νύφη πριν από το γάμο, με τις οποίες τα κορίτσια, συγγενείς της νύφης, έβαφαν τα μαλλιά τους, αλλ. *κνα, κνες*.
- ουκνιάρς, -ρου, -ρκου**· οκνηρός, τεμπέλης, αυτός που βαριέται να κινηθεί, [αρχ. *όκνος* > μτγν. *όκνία* > *οκνία* + -ρς].
- Ουκτουβριάτς**, ο· ο μήνας Οκτώβριος.
- ουλάν**· βρε, ρε, μωρέ, *ουλάν Γιώργη, φτο δε γένιτι*, [τουρ. *ulan*(=μωρέ, βρε)].
- ούλου**· επίρρ., πάντα, ολοένα, συνέχεια, *να εχς για ούλου*, δεσ πρμ. 264, 349, 380, πρμ. φρ. 9 και 113, [αρχ. *όλος* > επίρρ. *όλο*].
- ουλου**· δεύτ. συνθ. για την ονομασία δρόμων, π.χ. *κουσίουλου*, αλλ. *-γιουλου* [τουρ. *yol*(=δρόμος)].
- ουλουκ(ι)**, το· λούκι, υδροροή, το άνοιγμα που υπήρχε στους μεσότοιχους από τις αυλές για να περνούν τα νερά της βροχής, αλλ. *λούκ(ι)*, [τουρ. *oluk*].
- ουλούρμου**· μπορεί να γίνει; είναι δυνατό; αλλ. *ουλούρμι*; [τουρ. *ol-mak*(=γίνομαι) > *olur* + *mi*(ερωτ. μ., όπως και τα *mü, mi, mi*)].
- ουλσουν**· ας γίνει, να γίνει, μόνο στις φρ. *ντεφ ουλσουν και ζίκ(ι) ουλσουν*, [τουρ. *olsun* (=έστω, ας γίνει)].
- ουμάδ(ι)**, το· ο ωμός, ο άψητος, μτφ. ο άβγαλτος στη δουλειά, [αρχ. *ώμός*].
- ουμι**· κατ. ρ. -ομε/-ομαι, π.χ. *λύνουμι* = λύνομε, *λύνουμι* = λύνομαι.
- ουμιλάου, -ώ**· ρ., *ουμιλούσα, ουμίλτσα/ουμίληξα, ουμιλήθκα*, ομιλώ, δεσ πρμ. 82 και

λ.γ. 22· *ουμιλιούμι* = έχω αποκαταστήσει τις σχέσεις με κάποιον και μιλώ μαζί του, *έχ(ει) ένα μήνα που ουμιλήθκαμι μι τουν αδιρφό μ'*· αλλ. *μιλάου, μλάου, μλω*, στη Νιγρ. *κρένου, μπλάου, μέλλ. θα ουμιλήξου/μιλήξου*, [αρχ. *όμιλω*].

ουμίλ(η)μα, το· ομίλημα, μίλημα, ομιλία, [αρχ. *όμιλημα*].

ουμούτ(ι), το· ελπίδα, *λύκους μι του ουμούτ(ι) ψουφάει*, (πρμ. 188), [τουρ. *umut*].

ούμπα! επιφ., *δες έβα! ου! I, ούμπα κι συ, πώς τα κατάφιρις; **[ου! + μπα!]*.

ουμπλάου· ρ., για αρ. χρ. *δες μλάου, μλω, ουμιλάου, ομιλώ, συ αρά καλότιρα ουμπλάς; (Νιγρ.), [μιλάου]*.

ούμπρε! επιφ. ενθαρ., *ούμπρε κόμα λίγου, κι μπίτσαμι, αλλ. ούμπρια! **[ου! + μπρε]*.

ούμπρια! επιφ. ενθαρ., κραυγή για το διώξιμο ζώων, *ούμπρια! λύκους, [ούμπρε!]*.

-ούν(ι)· κατ. ουδ. ουσ., π.χ. *γκδούν(ι), σιργκιούν(ι), χασμούν(ι)*, [κ. κατ. -ων > -ούνι].

ουντάς, ο· δωμάτιο, υποκ. το *ουντούδ(ι)*, [τουρ. *oda*].

-ουντας· -οντας, κατ. άκλ. *μτχ., π.χ. θέλουντας*.

ουξιά, η· το δασικό δ. οξυά, [αρχ. *όξυά*].

-ούρα· κατ. θηλ. π.χ. *μέλ(ι) > μιλούρα, μπουμπουτά > μπουμπουτούρα*, η κατ. χρησ. και ως μεγεθ., π.χ. *κόσμος > κουσμούρα*.

ουρατίζουμι· ρ., *ουρατίζουμαν, ουράτσα*, παθαίνω κρίση επιληψίας, σεληνιαζομαι, χάνω ξαφνικά τα λογικά μου, *ουράτσι απού ώρα κακιά του πιδί* = έπιασε η κρίση της επιληψίας το παιδί, *έχασε ξαφνικά τα λογικά του το παιδί, μπιλιά ουράτσα* = βρήκα ξαφνικά κακό μπελά, ***[αρχ. ώρα, ο συσχετισμός με την ώρα φαίνεται από το γεγονός ότι η φρ. ουράτσι του πιδί, λέγεται αλλιώς του έπιασι ώρα του πιδί]*.

ουργή, η· οργή, αυτός που οργίζεται εύκολα, ο διαρκώς *ουργισμένους*, [αρχ. *όργή*].

ουργιά, η· {-ιά}, η οργιά, *δες τσιπιριάκους*, [αρχ. *όργυιά*].

ουργίζουμι· ρ., *ουργίζουμαν, ουργίς(η)κα*, οργίζομαι, [αρχ. *όργίζομαι*].

ουργισμένους, -ν(η), -νου· οργισμένος, δύστροπος, κακός χαρακτήρας, [ουργίζουμι].

ούρδα, η· μυτζήθρα· γινόταν με το στράγγισμα του γάλατος, που *έκουβι* στο βράσιμο, όχι όμως από τον *τζίρου*, [τουρ. *hurda*(=υπόλειμμα), βαλκ. λ., κουτσ. *úrdä*, ρουμ. *úrdă*, βουλ. (h)*urda*, σερβ. *urda* κλπ.].

ουρθόκουλους, ο· δερματική μυκητίαση, που εκδηλωνόταν με ερεθισμούς στο δέρμα, κυκλικού σχήματος, που είχαν επιφάνεια με πολλά μικρά και σκληρά *κάπαρα*· μια από τις θεραπείες του ήταν το *σταύρουμα*, το πρωί με βελόνι και το βράδυ με στάχτη, ***[αρχ. όρθόκωλος(=αυτός που έχει ορθά, σκληρά μέλη)]*.

ούρ(ι), το· γούρι, καλή τύχη, επ. *ουρλίθκους, -κ(η), -κου*, [τουρ. *uğur*(=τύχη) > βαλκ. τουρ. *ūr*(=τύχη)].

-ούρ(ι)· η κ. κατ. -ούρι, που χρησ. αντί για την κ. κατ. -άρι, π.χ. *ουχτούρ(ι), δουσούρ(ι)*, [μσν. -ούριν > -ούρι].

ουρίζου· ρ., *όρζα, όρσα, ουρίς(η)κα*, ορίζω, διατάζω, έχω κάτι δικό μου, *δεν τουν ουρί(ει)ζς του Γιώργη, δεν ουρί(ει)ζς του χουράφ(ι), καλουσουρίστι* = καλώς ορίσατε, πρ. *όρσι, ουρίστι*, [αρχ. *όρίζω*].

ουριξάτους, -τ(η), -του· ορεξάτος, αυτός που έχει όρεξη, [αρχ. *όρεξις*].

ουριξεύουμι· ρ., *ουριξεύουμαν, -ξέφκα*, ορέγομαι, επιθυμώ κάτι, έχω όρεξη για κάτι, [αρχ. *όρεξις*].

ουριξιάτκους, -κ(η), -κου· ορεκτικός, αυτός που δημιουργεί όρεξη, [αρχ. *όρεξις*].

ουρίστι· τύπος του ρ. *ουρίζου, καλουσουρίστι, όπους ουρίστι έτσ(ι) δα γέν(ει), πάλι*

- ουρίστι* = πάλι να μας έρθετε· ως δεικτικό σημ. να, ορίστε, δεσ πρμ. 265.
- ουρλής, -λού, -λίθλου**· τυχερός, γουρλής, αυτός που φέρνει, γούρι, [*ούρι(ι)* + *-λής*].
- ούρλιαγμα**, το· ούρλιασμα, [αρχ. ώρύομαι > μσν. ούριάζω > ουρλιάζω].
- ουρλίθκου, -κ(η), -κου**· γουρλίδικος, αυτός που φέρνει *ούρι(ι)*, [*ουρλής* + *-ίθκου*].
- ουρλός, -λιά, -λό**· νερουλός, χρησ. κυρίως στο ουδ., *ουρλό αβγό* = αβγό πιο νερουλό από το μελάτο, *ουρλό φαΐ*, [αρχ. ὀρὸς(= ο *τζίρους*, το τυρόγαλο) + *-λός*(όπως στις λ. παχου-λός, νερου-λός)].
- ουρμάν(ι)**, το· ρουμάνι, πυκνό δάσος, υποκ. *ουρμανούδ(ι)*, [τουρ. orman].
- ουρμάου**· ρ., *ουρμούσα, ὄρμηξα*, ορμώ, *τον ὄρμηξαν τα σκλια*, [αρχ. ὄρμω].
- ουρμήνιμα**, το· η ορμήνια, [αρχ. ἐρμηνεύω > μσν. ὄρμηνεύω].
- ούρς, -ούρου, -ούρκου**· δεσ *-άρς, ἄρ(η)ς, ψιματούρς* (Νιγρ.).
- ουρσουζιά**, η· γρουσουζιά, [*ουρσού(η)ζς*].
- ουρσού(η)ζς, -σούζου, -σούζ(ι)κου**· γρουσουζης, αλλ. *γρουσού(η)ζς*, [*ούρι(ι)* + *-suz* (=χωρίς)].
- ουρτά**· λ. για τον προσδιορισμό της μεσαίας κατηγορίας στην πάλη στα πανηγύρια, δεσ *μπονιούκ ουρτά, κιουτσούκ ουρτά*, [τουρ. orta(=το μέσον)].
- ουρτάνοιχτους, -τ(η), -του**· ορθάνοιχτος, [αρχ. ὀρθός + αρχ. ἀνοίγω].
- ουρτά τσιβί**, το· μεγάλη κεντρική βίδα στο μπροστινό σύστημα του κάρου, που συναρμολογούσε το σταθερό και το κινητό μέρος του συστήματος και επέτρεπε στο δεύτερο να στρέφεται και να αλλάζει την πορεία του κάρου· υπήρχε και μικρότερη βίδα με όνομα *ουρτά τσιβί μικρό*, που έδενε τα ψαλίδια με τη *νουρά* του κάρου, [*ουρτά* + *τσιβί*].
- ουρτιός, -τιά, -τιό**· {-τχίος}, ορθός, σωστός, κανονικός, *βαν' τα τσιουράπια σ' 'π' τ'ν ουρτιά*, **[αρχ. ὀρθός (=σωστός)].
- ουρτώνου**· ρ., *όρτουνα, ὄρτουσα*, μέλλ. *θα ουρτώσου*, ολοκληρώνω την προετοιμασία· για το φαγητό, προσθέτοντας διάφορα υλικά, όπως τσιγαρισμένο κρεμμύδι, ντομάτα και άλλα, *να ουρτώσου του φαΐ κι ἔρχουμι*· για το γάλα, το ανακατεύω όταν βράζει στη φωτιά, *κει που ὄρτουσι του γάλα γίνκι χατάς*· για ζώα, τα φροντίζω δίνοντας τροφή και νερό, καθαρίζοντας το στάβλο κλπ., *όρτουσι τα πράματα κι ἔλα να φάμι*, **[αρχ. ὀρθόω(= ετοιμάζω σωστά, δεσ και *ουρτιός*)].
- ους**· η κατ. -ος, κατ. πρ., π.χ. *πλυθούς, λουστούς, βραχούς*, δεσ *-θούς, -τούς, -χούς*.
- ουσα**· κατ. αορ., π.χ. *έστρουσα*, κατ. θηλ. επ. που δηλώνουν προέλευση ή ιδιότητα.
- ουσμάν(η)ς**, ο· αυτός που καλοζει, καλομαθημένος, **[από το όνομα Osman ενός Τούρκου με αυτές τις ιδιότητες, που ζούσε στην Τερπνή και μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών].
- ουστ**· επίρρ. προτρ. για γάιδαρο, για διάξιμο άλλων ζώων, *ουστ! παλιόσκλου, αλλ. ιστ!* [τουρ. ost!, **από περικοπή της φρ. *ου!* *στον διάβουλου να πας*].
- ουστριά**, η· {-ιά}, το δασικό φυλλοβόλο δ. μελιόγαυρος, οστρύα η κοινή, που αναπτύσσεται στα ανήλια και υγρά μέρη του βουνού, [αρχ. ὄστρυα].
- ουτζιάκ(ι)**, το· τζάκι, το σίδηρο στο αλέτρι πάνω στο οποίο βιδωνόταν το *γνι* και το *σανίδ(ι)*, στη Νιγρ. και ο *ταχτάς*, [τουρ. ocak > ὄψ. μσν. ὀτζάκι].
- ουτιά**, η· {-ιά}, η ιτιά, άλλα είδη η *σουϊτιά/σουτιά*, [ἴτυς > αρχ. ἰτέα > ιτιά].
- ουτκό, -ουτκιά**{-ιά}, **-ουτκό**· κατ. που δηλώνει προέλ., π.χ. *θιουτκό*.

ουτουντζής, ο· ο *ζυλάς*, [τουρ. *odun*(=ξύλο) + -τζής].

ούτσ(ι), το· πληθ. τα ούτσια{-ια}, τα τελευταία φύλλα στην κορυφή της ρίζας του καπνού, στη Νιγρ. το μικρό *ούτσ(ι)* λεγόταν *γιουμίδ(ι)*, δεσ πρμ. φρ. 144, [τουρ. *uz* (=τέλος)].

ούτσ(ι) αλιτιά, τα· {-τχιά}, το προτελευταίο *χέρ(ι)* στο καπνό, το *χέρ(ι)* κάτω από τα ούτσια, [*ούτσ(ι)*+ τουρ. *alt*(=κάτω μέρος) + -*i*(=κτητ. επίθ.)].

ουτσιούδια, τα· τα φύλλα του καπνού που μένουν στη ρίζα μετά τα ούτσια.

ουχιντρούδα, η· η μικρή *όχιντρα*, *άλλ.* το *ουχιντρούδ(ι)*.

ουχού! επιφ. που εκφράζει, αγανάκτηση ή και συμφωνία, *ουχού! πάλι φτος μας ήρι· ουχού! θα έρτου μι του κουσί*, [*ουχού!*].

ουχτακόσνοι, -σις, -σια· οχτακόσιοι, [αρχ. ὀκτακόσιοι].

ουχτικιάζου· ρ., αόρ. *ουχτίκιασα/χτίκιασα*, αρρωσταίνω από χτικιό, [*χτικιό* + -*άζου*].

ουχτικιάρς, -ρου, -ρκου· χτικιάρης, φθισικός, φυματικός, [*ουχτικιάζου*].

ουχτούρ(ι), το· οκτάρι, [αρχ. ὀκτώ].

ουχτρός, ο· εχθρός, [αρχ. ἔχθρος].

ουψ(ι)μάδ(ι), το· οψιμάδι, ό,τι γεννιέται ή ωριμάζει όψιμα, [*όψ(ι)μους* + -*άδ(ι)*].

ουψιμεύου· ρ., *ουψίμιβα, -μιβα*, αναπτύσσομαι όψιμα, *ουψίμιψι του καπνό* = έγινε όψιμα ο καπνός, [*όψ(ι)μους*].

όφλα-όφλα· επίρρ., *πάνω-πάνω, απαλά-απαλά, χωρίς πάτημα, όφλα-όφλα του γιό-μουσαμι του κουφίν(ι)*, **[αρχ. ὄφρα(=μέχρι) + ὄφρῦα(ὄφρῦς=φρύδι), με ρ > λ, για κοφίνι μέχρι τα χείλη].

όχιντρα, η· όχεντρα, οχιά, έχιδνα, υποκ. η *ουχιντρούδα*, το *ουχιντρούδ(ι)*, [αρχ. ἔχιδνα > μσν. ἔχεντρα].

όχ(ι), συ! χρησ. περίπου όπως η κ. φρ. «όχι σαν και σένα», με διάφορους τονισμούς και παραλλαγές νοημάτων· π.χ. στην ερώτηση, *μπορείς να πας νύχτα στα νικρο-ταφεία*, δίνεται η απάντηση *όχ(ι) συ!* που θα μπορούσε να είναι: «μπορώ, όχι σαν και σένα που δεν μπορείς».

οχού! επιφ., *ουχού! αμάν πια· οχού! δεν μπορώ άλλου*, δεσ και *ουχού!*

οχτούλια· οκτώ, *τα εφτά οχτούλια μας*, φρ. από το παιγν. *τα ένα μας τα δυο μας*.

όψ(ι)μους, -μ(η), -μου· όψιμος, καθυστερημένος, επίρρ. *όψ(ι)μα*, [αρχ. ὄψιμος].

όψουμι· ρ., γνωστό μόνο στους τύπους του β' και γ' προσ., *όψισι, όψιτι, ας όψιτι* = ας έχει το κρίμα στο λαιμό του, [αρχ. ὄψομαι(μέλλ. του ὄρω) < φρ. ὕμεις ὄψε-σθε].